HE eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 83/2022 vp)

LsN Johanna Wallius
Neuvotteleva virkamies Kajsa Hakulin
20.9.2022

Kunnan järjestämisvastuu

- Kunnan velvollisuus järjestää eläinlääkäripalveluja muotoiltaisiin uudella tavalla. Tavoitteena:
  - Turvata eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömien palvelujen yhdenvertainen ja kohtuuhintainen saatavuus
  - Poistaa eläinlääkintähuoltolain sekä kunta- ja kilpailulain välillä olevat ristiriidat
  - Säilyttää eläintautivalmiuden ja muiden virkatehtävien kannalta tarpeellinen virkaeläinlääkäriverkosto
- **Kytkentä perustuslain 19 §:n väestön terveyden edistämisvelvollisuuteen ja 20 §:n velvollisuuteen turvata oikeus terveelliseen ympäristöön**
- Palvelujen järjestämis***velvollisuus*** täsmentyisi ja rajautuisi, mutta joiltakin osin laajenisi osassa maata. Koska ***käytännössä*** näitä palveluja tuotetaan subventoituina, tuettujen palvelujen järjestäminen ei laajenisi.
- **Esityksen ei katsota oleva ongelmallinen kuntien itsehallintoon kytkeytyvän rahoitusperiaatteen kannalta.**
- Asiakasmaksujen perintään muutoksia (-> kuntien julkisoikeudelliset maksut kasvaisivat, muut kuin lakisääteiset palvelut markkinahintaisiksi)

Kuntien tuottamista palveluista perittävät asiakasmaksut

- Pitkät historialliset juuret omaava kunnaneläinlääkäreiden palkkionperimisjärjestelmä.
- Uutta vaihtoehtoinen tapa periä asiakasmaksuja -> palkkionperimisestä voitaisiin luopua valtakunnallisella työmarkkinaratkaisulla, jolloin vain kunta perisi maksut
- Perustuslakikytkennät:
  - Kuntien itsehallinto: oikeus päättää taloudesta ja siihen liittyen virkamiesten palkkauksesta > nykyiset palkkiot perustuvat VES:iin, vaihtoehtoisuus lisäisi kuntien päätösvaltaa
  - Lainsäädännön tulee olla täsmällistä, jotta on riittävä ennustettavuus viranomaistoiminnasta > vaihtoehtomalli olisi valtakunnallinen ratkaisu, selkeys asiakasnäkökulmasta
  - PeV katsonut, että lainsäätäjä ei saa siirtää mitä tahansa asioita sovittavaksi virka- ja työehtosopimuksiin > VES:llä toteutettava päätöksenteko rajautuisi tiettyyn asiakokonaisuuteen, joka sopusoinnussa sopimusten nykyisen käyttöalan kanssa
  - Maksusäännökset täyttäisivät perustuslain 81 §:ään perustuvat kunnallisia maksuja koskevat vaatimukset (laintasoisuus, kustannusvastaavuus, yksilöitävyys, vapaaehtoisuus, kohtuullisuus)

Sopimuksen perusteella tuotettavista palveluista perittävät asiakasmaksut

- Myös kunnan sopimuskumppani (yksityinen eläinlääkäriasema) perisi asiakasmaksut itse (yksityisoikeudellisina maksuina). Tämä vastaa nykytilaa.
- Maksujen suuruus perustuisi tarjousasiakirjoissa ilmoitettuihin hintoihin (vastaa nykyistä)
- **Katsotaan olevan perusteita sille, että epätyypillistä sääntelyä voitaisiin pitää perustuslakinäkökohdista hyväksyttävänä:**
  - PeV:llä kannanottoja, joiden mukaan ongelmatonta, että yksityinen perii julkisten hallintotehtävien hoitamisesta maksuja, joilla katetaan kustannuksia ja jopa peritään kohtuullinen voitto.
  - Erityistapauksissa on katsottu, että oikeusturvan takeet voivat perustua sääntelyn täsmällisyyteen ja asianmukaisuuteen, henkilöstön koulutukseen ja pätevyysvaatimuksiin sekä toiminnan riittävään valvontaan (vrt. eläinlääkärinammatin harjoittamisen luvanvaraisuus ja erityinen valvonta

Yliopiston tarjoamat eläinlääkäripalvelut

- Helsingin yliopisto tuottaisi perustasoisia palveluja kuntien sijasta lakiin perustuen toiminta-alueellaan ja siinä laajuudessa, jota opetuksen ja tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii.
- Tavoite turvata potilasaineksen saatavuus poistaen epävarmuudet, jotka hankintalainsäädännön mukaisista kilpailutuksista aiheutuu
- **Perusteena turvata perustuslain 16 §:n mukaiset sivistykselliset oikeudet**
- Toimialueen kunnat maksaisivat kuntakorvauksia, ei kuitenkaan enempää kuin ne kustannukset, jotka aiheutuisivat palvelujen omasta tuotannosta (vrt. rahoitusperiaate)
- **Ei katsota aiheuttavan kunnallisen itsehallinnon merkittävää rajoitusta**
- Yliopistokoulutuksiin sisältyvien harjoittelujen turvaamiseksi erityislainsäädäntöä myös muilla sektoreilla
- Siirtymäsäännöksellä muutoksen tavoitteiden toteuttamiseksi välttämätön ”rauhoitusaika” sopimisiin (vrt. PeV:n kannat terveydenhuollon uudistuksesta).

Kytkentä EU:n valtiontukisääntöihin

- Voimaantulo VNA:lla säädettävänä ajankohtana (kun Euroopan komission suhtautuminen valtiontukinäkökohtiin varmistunut).
- EU:n toiminnasta tehty sopimus tunnustaa jäsenvaltioiden laajan harkintavallan järjestää yleistä etua ja yleistä taloudellista etua koskevia palveluja ja päättää niiden tuottamistavasta. Komissio luonut kriteeristöä mm. sille, milloin kyseessä valtiontuki ja milloin tuki vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta.
- TEM (vastuulla SGEI-järjestelyt) lähestynyt komissiota alkuvuodesta, suulliset keskustelut käynnistyneet syyskuussa.
- Avoinna vielä palvelujen asema suhteessa valtiontukisääntöihin (mm. komission ns. SGEI-pakettiin kuuluvat eri asiakirjat ja notifiointivelvollisuus)

Kiitos!